

ZAKON

O ZAŠTITI OD JONIZUJUCIH ZRACENJA

(Objavljeno u "Službeni list SRJ", br. 46/96)

I. OSNOVNE ODREDBE

Clan 1.

Ovim zakonom propisuju se mere zaštite života i zdravlja ljudi i životne sredine od štetnog dejstva jonizujućih zračenja u proizvodnji, prometu i korišćenju izvora jonizujućih zračenja, mere sigurnosti pri korišćenju nuklearne energije i nadzor nad sprovođenjem tih mera i odgovornost za nuklearne štete.

Clan 2.

Navedeni izrazi, u smislu ovog zakona, imaju sledeće značenje:

- 1) jonizujuće zračenje je elektromagnetsko ili čestično zračenje koje može da jonizuje materiju i da izazove oštećenje ćelija živih organizama;
- 2) zaštita životne sredine je skup mera kojima se sprečava štetno dejstvo jonizujućeg zračenja u životnoj sredini i otklanjaju posledice tog zračenja;
- 3) izvori jonizujućeg zračenja su materije, uređaji i objekti koji emituju ili mogu da emituju jonizujuće zračenje;
- 4) radioaktivni materijal je materijal koji sadrži jedan radionuklid ili više radionuklida čija je ukupna i specifična aktivnost iznad propisanih granica;
- 5) radioaktivni otpadni materijal je radioaktivni materijal koji se ne planira za dalju upotrebu;
- 6) nuklearni materijal je materijal koji sadrži uranijum, torijum ili plutonijum iznad propisanih granica;
- 7) nuklearni objekat je objekat u kome se koristi nuklearni materijal, osim nuklearnih elektrana, postrojenja za proizvodnju nuklearnih goriva i postrojenja za preradu isluženog nuklearnog goriva;
- 8) nuklearna sigurnost je skup mera kojima se obezbeđuju uslovi za rad nuklearnog objekta, sprečavaju nuklearni udesi ili ublažavaju njihove posledice odnosno smanjuje radijacioni rizik na propisani nivo;

9) radijacioni rizik je opasnost ozracivanja izražena kao proizvod verovatnoće nastanka nuklearnog udesa i efektivne doze zracenja koju bi pri tom udesu primilo najizloženije lice izvan lokacije nuklearnog objekta;

10) vanredni događaj je neočekivani događaj pri kom može doći ili je došlo do ozracenja stanovništva i lica koja rade sa izvorom jonizujućeg zracenja iznad propisanih doza;

11) apsorbovana doza jonizujućeg zracenja je srednja energija koju jonizujućim zracenjem primi jedinica mase određenog materijala;

12) ekvivalentna doza jonizujućeg zracenja je proizvod apsorbovane doze u tkivu ili organu i odgovarajućeg radijacionog težinskog faktora kojim se izražava razlika u biološkim efektima različitih vrsta jonizujućeg zracenja;

13) efektivna doza jonizujućeg zracenja je zbir proizvoda ekvivalentne doze u tkivu ili organu i odgovarajućeg tkivnog težinskog faktora kojim se izražava osetljivost pojedinih tkiva i organa na pojavu stohastičkih efekata jonizujućeg zracenja;

14) stohastički efekti jonizujućeg zracenja su efekti čija je verovatnoća pojave proporcionalna dozi.

Član 3.

Izrazi upotrebljeni u ovom zakonu koji se odnose na odgovornost za nuklearne štete imaju značenje utvrđeno Zakonom o ratifikaciji Bečke konvencije o građanskoj odgovornosti za nuklearne štete ("Službeni list SFRJ", br. 5/77 - Međunarodni ugovori).

II. MERE ZAŠTITE OD JONIZUJUĆIH ZRACENJA

Član 4.

Sistem mera zaštite od jonizujućih zracenja zasniva se na:

- 1) opravdanosti primene izvora jonizujućih zracenja;
- 2) optimizaciji zaštite od štetnog dejstva jonizujućih zracenja;
- 3) granicama ekvivalentne i efektivne doze.

Primena određenog izvora jonizujućeg zracenja smatra se opravdanom ako daje pozitivnu neto-korist.

Sistem mera zaštite od jonizujućih zracenja treba da obezbedi da izloženost jonizujućim zracenjem bude toliko niska koliko je to moguće s obzirom na društvene i ekonomske faktore.

Clan 5.

U sprovođenju zaštite od jonizujućih zraćenja preduzimaju se sledeće mere:

- 1) otkrivanje prisustva i određivanje aktivnosti radionuklida u životnoj sredini i merenje jaciné apsorbovane doze gama zraćenja u vazduhu;
- 2) određivanje uslova za proizvodnju, promet i korišćenje izvora jonizujućih zraćenja;
- 3) obezbeđivanje i korišćenje opreme i sredstava za zaštitu od jonizujućih zraćenja i kontrola efikasnosti te zaštite;
- 4) ogranićenje ili zabrana proizvodnje, prometa i korišćenja proizvoda, sirovina i reproduktivnog materijala kontaminiranih radionuklidima;
- 5) vodenje evidencije o izvorima jonizujućih zraćenja;
- 6) vodenje evidencije o izloženosti jonizujućim zraćenjima lica koja rade sa izvorima jonizujućih zraćenja, pacijenata i stanovništva;
- 7) utvrđivanje uslova rada i kontrola i praćenje zdravstvenog stanja lica koja rade sa izvorima jonizujućih zraćenja i sprovođenje propisanih mera zaštite na radu od štetnog dejstva jonizujućih zraćenja;
- 8) obrazovanje i stručno usavršavanje kadrova u oblasti zaštite od jonizujućih zraćenja;
- 9) licna i kolektivna zaštita ljudi od jonizujućih zraćenja;
- 10) sprovođenje i primena mera iz plana za delovanje u vanrednom događaju;
- 11) sakupljanje, cuvanje i skladišćenje radioaktivnog otpadnog materijala;
- 12) obezbeđivanje materijalnih, tehničkih i drugih uslova za sprovođenje sistematskog ispitivanja sadržaja radionuklida u životnoj sredini (monitoring) i sprovođenje plana u slučaju vanrednog događaja;
- 13) sprovođenje programa mera osiguranja i kontrole kvaliteta mera zaštite od jonizujućih zraćenja.

Clan 6.

Radi otkrivanja prisustva, utvrđivanja opasnosti, obaveštavanja i preduzimanja mera zaštite od jonizujućih zraćenja, vrši se, po propisanim uslovima i na propisan način, sistematsko ispitivanje sadržaja radionuklida u vazduhu, boravišnim prostorima, zemljištu, rekama, jezerima, moru, cvrstim i tecnim padavinama, biljnom i životinjskom svetu, gradevinskom materijalu, predmetima opšte upotrebe, vodi za pice, životnim

namirnicama i stocnoj hrani, i to u redovnim uslovima, u slucaju sumnje na vanredni dogadaj i u toku vanrednog dogadaja.

Radi ranog otkrivanja vanrednog dogadaja koji ugrožava ili može ugroziti teritoriju Savezne Republike Jugoslavije, uspostavlja se sistem rane najave takvog dogadaja koji, po propisanim uslovima i na propisan nacin, obezbeduje neprekidno merenje jacine apsorbovane doze gama zracenja u vazduhu.

Rešenjem nadležnog saveznog organa određuju se pravna lica koja ispunjavaju propisane uslove za obavljanje poslova iz st. 1. i 2. ovog clana.

Rešenje iz stava 3. ovog clana objavljuje se u "Službenom listu SRJ".

Clan 7.

Pravna lica iz clana 6. stav 3. ovog zakona dostavljaju nadležnom saveznom organu godišnje izveštaje o sistematskom ispitivanju sadržaja radionuklida u životnoj sredini, najdocije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu, a u slucaju vanrednog dogadaja - odmah.

Nadležni savezni organ objavljuje u posebnoj strucnoj publikaciji godišnji izveštaj o sadržaju radionuklida u životnoj sredini.

Clan 8.

Pravna lica i preduzetnici mogu proizvoditi, vršiti promet i koristiti izvore jonizujucih zracenja ako ispunjavaju sledece uslove:

- 1) da objekti i prostorije u kojima proizvode i skladište izvor jonizujucih zracenja ili s njima rade odgovaraju tehnickim, sigurnosnim, zdravstvenim i drugim propisanim uslovima koji obezbeduju zaštitu ljudi i životne sredine od jonizujucih zracenja;
- 2) da licima koja rade sa izvorima jonizujucih zracenja obezbede odgovarajuca sredstva za zaštitu od jonizujucih zracenja, kao i opremu za merenje zracenja;
- 3) da obezbede da sa izvorima jonizujucih zracenja rade lica koja imaju propisanu strucnu spremu i da ispunjavaju propisane zdravstvene uslove pre i u toku rada sa izvorima jonizujucih zracenja;
- 4) da preduzmu sve propisane mere kojima se sprečava da radioaktivni otpadni materijal prouzrokuje kontaminaciju životne sredine iznad propisanih granica;
- 5) da obezbede radioaktivni materijal, rendgen aparate i druge uređaje koji proizvode jonizujuca zracenja, u skladu sa propisanim uslovima za njihov promet i korišćenje.

Rešenjem nadležnog saveznog organa određuju se pravna lica i preduzetnici koji ispunjavaju uslove iz stava 1. ovog clana.

Pravna lica i preduzetnici koji hoće da proizvode, vrše promet i koriste izvore jonizujucih zracenja, ne mogu obavljati te delatnosti pre nego što dobiju rešenje nadležnog saveznog organa o ispunjenosti uslova za obavljanje tih delatnosti, propisane stavom 1. ovog clana.

Rešenje iz stava 2. ovog clana objavljuje se u "Službenom listu SRJ".

Pravna lica i preduzetnici iz stava 1. ovog clana dužni su da prilikom upisa u registar kod nadležnog organa podnesu i rešenje iz stava 2. ovog clana.

Clan 9.

Pravna lica i preduzetnici koji proizvode, vrše promet i koriste izvore jonizujucih zracenja vode propisanu evidenciju o tim izvorima i dužni su da o svakoj isporuci, odnosno nabavci izvora jonizujucih zracenja obaveste nadležni savezni organ.

Clan 10.

Lica koja rade sa izvorima jonizujucih zracenja i stanovništvo ne smeju biti izloženi zracenju iznad propisanih granica.

Rešenjem nadležnog saveznog organa određuju se pravna lica koja ispunjavaju propisane uslove za vršenje merenja radi procene stepena izloženosti jonizujucim zracenjima lica koja rade sa izvorima zracenja, pacijenata i stanovništva.

Rešenje iz stava 2. ovog clana objavljuje se u "Službenom listu SRJ".

Clan 11.

Pravna lica iz clana 10. stav 2. ovog zakona vode propisanu evidenciju o ozracenju stanovništva, pacijenata i lica koja su pri radu izložena dejstvu jonizujucih zracenja i da izveštaj o tom ozracenju dostavljaju nadležnom saveznom organu.

Clan 12.

Pravna lica i preduzetnici koji pri radu sa izvorima jonizujucih zracenja prouzrokuju kontaminaciju životne sredine iznad propisanih granica dužni su da na propisan način sprovedu dekontaminaciju.

Pravna lica i preduzetnici koji su prouzrokovali kontaminaciju, odnosno sproveli dekontaminaciju dužni su da o tome odmah izveste nadležni savezni organ.

Rešenjem nadležnog saveznog organa određuju se pravna lica koja ispunjavaju propisane uslove za obavljanje dekontaminacije.

Rešenje iz stava 3. ovog clana objavljuje se u "Službenom listu SRJ".

Clan 13.

Pravna lica i preduzetnici koji proizvode, vrše promet ili koriste izvore jonizujucih zracenja dužni su da licima koja rade na mestima na kojima su izloženi jonizujucim zracenjima obezbede licnu dozimetrijsku kontrolu, da ih opreme licnim zaštitnim sredstvima i da ih upucuju na redovne zdravstvene preglede, kao i da obezbede proveravanje ispravnosti tih sredstava i njihovo pravilno korišćenje.

Clan 14.

Sa izvorima jonizujucih zracenja mogu raditi lica koja imaju propisanu strucnu spremu i ispunjavaju propisane zdravstvene uslove.

Lica iz stava 1. ovog clana stavljaju se pod zdravstveni nadzor i podležu zdravstvenim pregledima pre stupanja na rad sa izvorima jonizujucih zracenja i u toku rada a, po potrebi, i po prestanku rada sa izvorima jonizujucih zracenja.

Clan 15.

Zabranjuje se rad sa izvorima jonizujucih zracenja:

- 1) licima mladim od 18 godina, osim za vreme propisane obuke u toku redovnog školovanja;
- 2) ženama za vreme trudnoce;
- 3) ženama za vreme dojenja deteta ako rade sa otvorenim izvorima jonizujucih zracenja.

Clan 16.

Izvori jonizujucih zracenja mogu se primenjivati u medicini na propisani nacin, ako doktor medicine odgovarajuce specijalnosti izvrši procenu medicinske opravdanosti njihove primene i odobri dijagnosticki ili terapijski postupak.

Clan 17.

Zabranjeno je sistematsko rendgensko snimanje lica mladih od 16 godina.

Zabranjeno je sistematsko rendgensko snimanje dojki.

Clan 18.

Pravna lica iz clana 6. stav 3, clana 8. stav 2, clana 10. stav 2. i clana 12. stav 3. ovog zakona i preduzetnici iz clana 8. stav 2. i clana 12. stav 3. ovog zakona dužni su da sprovedu propisani program mera osiguranja i kontrolu kvaliteta mera zaštite od jonizujucih zracenja.

Clan 19.

Voda za pice, životne namirnice, stocna hrana i predmeti opšte upotrebe ne smeju se stavlјati u promet ako sadrže radionuklide iznad propisanih granica.

Clan 20.

Zabranjuje se ugradnja radioaktivnih gromobrana na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije.

Clan 21.

Radioaktivni otpadni materijal sakuplja se, cuva, evidentira, skladišti, obraduje i odlaže na propisan nacin i pod propisanim uslovima.

Zabranjuje se uvoz radioaktivnog otpadnog materijala, kao i prerada, skladištenje i odlaganje radioaktivnog otpadnog materijala inostranog porekla na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije.

Radi sprecavanja nedozvoljenog prometa radioaktivnog materijala preko granice Savezne Republike Jugoslavije, na granicnim prelazima postavljaju se monitori jonizujuceг zracenja.

Clan 22.

Promet izvora jonizujucih zracenja preko granice Savezne Republike Jugoslavije može se vršiti samo uz odobrenje nadležnog saveznog organa.

Izvori jonizujucih zracenja mogu se uvoziti samo preko granicnih prelaza na kojima je organizovan inspekcijски nadzor.

Uvoznik je dužan da o prispecu pošiljke izvora jonizujuceг zracenja blagovremeno obavesti saveznog inspektora.

Organi carinske službe mogu izvršiti carinjenje pošiljke iz stava 3. ovog clana samo uz saglasnost saveznog inspektora.

Na izvore jonizujucih zracenja koji se uvoze u slobodne i carinske zone ili u konsignaciona skladišta u Saveznoj Republici Jugoslaviji odnose se odredbe st. 1. do 3. ovog clana.

Clan 23.

Radi zaštite života i zdravlja ljudi i životne sredine od jonizujucih zracenja u slucaju vanrednog dogadaja, Savezna vlada donosi plan za delovanje u vanrednom dogadaju.

Vanredni dogadaj (radijacioni akcident) koji ugrožava teritoriju Savezne Republike Jugoslavije utvrđuje i proglašava Savezna vlada.

Zaštita života i zdravlja ljudi i životne sredine od jonizujucih zracenja u vanrednom dogadaju sprovodi se na osnovu propisanih mera za sprecavanje i otklanjanje posledica koje prouzrokuje taj dogadaj.

Ako se utvrdi da postoji opasnost od radioaktivne kontaminacije teritorije susednih država, nadležni savezni organ obavestice o toj opasnosti nadležne organe tih država i Medunarodnu agenciju za atomsku energiju.

O traženju i primanju pomoci od druge države i od Medunarodne agencije za atomsku energiju i pružanje pomoci drugim državama u slucaju nuklearnog udesa i radioaktivne opasnosti odlucuje Savezna vlada.

III. MERE NUKLEARNE SIGURNOSTI

Clan 24.

Prilikom lokacije, izgradnje, probnog rada, puštanja u rad, korišćenja i trajnog prestanka rada nuklearnih objekata, preduzimaju se sledece mere nuklearne sigurnosti:

- 1) utvrđivanje propisanih uslova za lokaciju, izgradnju, probni rad, puštanje u rad, korišćenje i trajan prestanak rada nuklearnog objekta;
- 2) utvrđivanje propisanih kriterijuma za ocenu sigurnosti nuklearnog objekta;
- 3) utvrđivanje propisanih uslova za promet i korišćenje nuklearnih materijala;
- 4) obezbedivanje i sprovođenje mera zaštite od jonizujucih zracenja u nuklearnom objektu i njegovoj okolini;
- 5) utvrđivanje propisanih uslova koje moraju ispunjavati lica koja rade u nuklearnom objektu;
- 6) sakupljanje, evidentiranje, obradivanje, skladištenje i odlaganje radioaktivnog otpadnog materijala;
- 7) sprovođenje i priprema propisanih mera u slucaju nuklearnog udesa;

8) fizička zaštita nuklearnog objekta i nuklearnih materijala.

Član 25.

Nuklearni objekat može se graditi samo na lokaciji za koju je donesen prostorni i urbanistički plan.

Nuklearni objekat se ne može locirati, izgraditi, pustiti u probni rad, pustiti u rad i trajno prestati s radom bez prethodnog odobrenja nadležnog saveznog organa.

Odobrenje iz stava 2. ovog člana može se izdati ako nadležni savezni organ utvrdi da su ispunjene sve mere nuklearne sigurnosti i na osnovu propisanog izveštaja o nuklearnoj sigurnosti i druge propisane dokumentacije.

Član 26.

Izveštaj o nuklearnoj sigurnosti iz člana 25. stav 3. ovog zakona sadrži: informaciju o analizi mogućeg uticaja nuklearnog objekta na životnu sredinu i mogućeg uticaja događaja u životnoj sredini na taj objekat; opis projekta nuklearnog objekta; informaciju o kvalitetu ugrađene opreme i građevinskog materijala i drugu tehničku dokumentaciju o nuklearnom objektu; analizu mogućih udesa i mere koje su neophodne za njihovo otklanjanje; rešenje za odlaganje i obezbeđivanje radioaktivnih otpadnih materijala; podatke o fizičkoj zaštiti nuklearnog objekta i drugu propisanu dokumentaciju.

Izveštaj o nuklearnoj sigurnosti mora se dopunjavati u skladu sa izmenama koje nastaju u projektu u toku izgradnje, probnog rada, puštanja u rad, korišćenja i trajnog prestanka rada nuklearnog objekta.

Član 27.

Nuklearni objekat projektuje se, izgrađuje, pušta u rad, koristi, održava i trajno prestaje sa radom po jugoslovenskim standardima, tehničkim normativima i normama kvaliteta proizvoda i usluga koji obezbeđuju propisanu nuklearnu sigurnost objekta.

Materijal i oprema za izradnju i održavanje nuklearnog objekta moraju u pogledu kvaliteta odgovarati propisanim jugoslovenskim standardima, tehničkim normativima, odnosno normama kvaliteta, a kvalitet usluga pri izgradnji i održavanju tih objekata mora odgovarati propisanim normativima.

Član 28.

Na poslovima i zadacima upravljanja proizvodnim procesom u nuklearnom objektu i na poslovima i zadacima nadzora nad tim procesom mogu raditi lica koja ispunjavaju propisane uslove.

Član 29.

Korisnik nuklearnog objekta može biti samo pravno lice.

Korisnik nuklearnog objekta je dužan da organizuje službu zaštite od jonizujućih zračenja.

Korisnik nuklearnog objekta dužan je da na propisan način i po propisanim uslovima vrši sistematsko ispitivanje prisustva radionuklida u životnoj sredini u okolini objekta.

Član 30.

Ako korisnik nuklearnog objekta namerava da trajno prestane da koristi objekat, dužan je da o tome prethodno obavesti nadležni savezni organ.

Korisnik nuklearnog objekta iz stava 1. ovog člana dužan je da, u roku koji odredi nadležni savezni organ, sprovede odgovarajuće mere sanacije na lokaciji i objektu i u njihovoj okolini.

Član 31.

Pravno lice koje proizvodi, preraduje, koristi ili skladišti nuklearne materijale dužno je da vodi propisanu evidenciju o tim materijalima po zonama materijalnih bilansa i da podatke iz te evidencije dostavlja nadležnom saveznom organu.

Nadležni savezni organ vodi evidenciju o nuklearnim materijalima za sve propisane zone materijalnih bilansa i vrši kontrolu evidencija koju vode pravna lica iz stava 1. ovog člana.

Član 32.

Pravno lice koje koristi nuklearni objekat ili nuklearne materijale dužno je da organizuje, odnosno obezbedi fizicku zaštitu nuklearnog objekta, nuklearnog materijala i radioaktivnog otpadnog materijala.

Pravno lice iz stava 1. ovog člana dužno je da donese opšti akt o merama fizicke zaštite nuklearnog objekta, nuklearnog materijala i radioaktivnog otpadnog materijala.

IV. ODGOVORNOST ZA NUKLEARNE ŠTETE

Član 33.

Korisnik nuklearnog postrojenja odgovara za nuklearnu štetu prouzrokovanu nuklearnim udesom u skladu sa Zakonom o ratifikaciji Bečke konvencije o građanskoj odgovornosti za nuklearne štete i ovim zakonom.

Član 34.

Korisnik nuklearnog postrojenja odgovara za nuklearnu štetu do iznosa od 5,000.000 SAD dolara, u dinarskoj protivvrednosti na dan isplate, po svakom nuklearnom udesu.

Clan 35.

Korisnik nuklearnog postrojenja mora zakljuciti i održavati osiguranje za pokrice svoje odgovornosti za nuklearnu štetu u iznosu od 100.000 SAD dolara u dinarskoj protivvrednosti.

Ako sredstva iz stava 1. ovog clana nisu dovoljna za naknadu nuklearne štete, izvori sredstava i nacin podmirenja razlike u sredstvima za naknadu nastale nuklearne štete do iznosa iz clana 34. ovog zakona utvrđice se u skladu sa saveznim zakonom.

Clan 36.

Osiguravac ne sme obustaviti ni otkazati osiguranje pre nego što o tome, u roku od šest meseci pre obustavljanja, odnosno otkazivanja osiguranja, pismeno obavesti korisnika nuklearnog postrojenja.

Clan 37.

Pravo na naknadu nuklearne štete prestaje po isteku roka od deset godina od dana kad se dogodio nuklearni udes.

Ako je nuklearna šteta prouzrokovana nuklearnim udesom u vezi sa nuklearnim materijalom, koji je u vreme nuklearnog udesa bio ukraden, izgubljen, bacen s broda ili napušten, rok utvrđen u stavu 1. ovog clana racuna se od dana nuklearnog udesa i iznosi 20 godina od dana krade, gubitka, bacanja sa broda ili napuštanja nuklearnog materijala.

Clan 38.

Tužba za naknadu nuklearne štete može se podneti u roku od tri godine od dana kad je lice koje je pretprelo nuklearnu štetu saznalo ili je trebalo da sazna za nuklearnu štetu i korisnika koji je za nju odgovoran, s tim što se rokovi iz clana 37. ne mogu prekoračiti.

Clan 39.

Za odlucivanje o naknadi nuklearne štete mesno je nadležan sud na cijem podrucju se nalazi nuklearno postrojenje.

Ako je nuklearna šteta nastala za vreme prevoza nuklearnog materijala, proizvoda ili otpadaka, mesno je nadležan sud na cijem se podrucju dogodio nuklearni udes.

V. NADZOR I OVLAŠCENJA

Clan 40.

U vršenju nadzora nad sprovođenjem mera zaštite od jonizujućih zračenja i mera nuklearne sigurnosti, savezni inspektori imaju pravo i dužnost da:

- 1) narede otklanjanje nedostataka u vezi s radom s izvorima jonizujućih zračenja i s fizickom zaštitom nuklearnih objekata;
- 2) obustave rad sa izvorima jonizujućih zračenja i oduzmu odobrenje za korišćenje tih izvora dok se ne ispune propisani uslovi;
- 3) zabrane izbor lokacije, gradnju, puštanje u rad, rad i prestanak rada nuklearnog objekta ako nisu ispunjene propisane mere nuklearne sigurnosti;
- 4) zabrane proizvodnju, promet i korišćenje izvora jonizujućih zračenja dok se ne ispune propisani uslovi;
- 5) zabrane promet ili prenos izvora jonizujućih zračenja preko granice, odnosno na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije dok se ne ispune propisani uslovi;
- 6) zabrane uvoz životinja, biljaka, ljudske i stocne hrane, predmeta opšte upotrebe i druge robe za koju se utvrdi da sadrži radionuklide iznad propisanih granica i narede njihovo vraćanje pošiljaocu;
- 7) narede otklanjanje utvrđenih nedostataka i ispunjavanje propisanih uslova pravnim licima koja vrše merenje izloženosti jonizujućim zračenjima, sistematsko ispitivanje sadržaja radionuklida u životnoj sredini, odnosno dekontaminaciju životne sredine;
- 8) narede ispunjavanje propisanih uslova i otklanjanje drugih nedostataka za koje se utvrdi da mogu izazvati štetne posledice za zdravlje ljudi ili životnu sredinu.

Mere iz stava 1. ovog clana određuju se rešenjem.

Protiv rešenja iz stava 2. ovog clana može se izjaviti žalba nadležnom saveznom organu. Žalba na rešenje ne zadržava njegovo izvršenje.

Clan 41.

Pravna lica i preduzetnici koji proizvode, vrše promet i koriste izvore jonizujućih zračenja, odnosno vrše ispitivanje sadržaja radionuklida u životnoj sredini ili dekontaminaciju životne sredine ili merenje izloženosti jonizujućim zračenjima dužni su da saveznom inspektoru omoguće vršenje nadzora, uvid u dokumentaciju i nesmetan rad i da mu obezbede podatke i materijal potrebne za vršenje inspekcijuskog nadzora.

Clan 42.

Savezni inspektori koji obavljaju poslove iz clana 40. stav 1. ovog zakona, moraju da imaju VII stepen strucne spreme iz oblasti tehnicke fizike, fizike, fizicke hemije, medicine, veterine, poljoprivrede ili druge odgovarajuće oblasti.

Izuzetno od odredbe stava 1. ovog clana, savezni inspektori koji vrše nadzor nad prometom izvora jonizujucih zracenja preko državne granice, moraju da imaju VII ili VI stepen strucne spreme iz odgovarajuće oblasti.

Clan 43.

U vršenju inspekcijskog nadzora savezni inspektori moraju imati službenu legitimaciju kojom se potvrđuje njihovo službeno svojstvo.

Clan 44.

Ako savezni inspektor koji obavlja poslove iz clana 40. stav 1. ovog zakona utvrdi da je povredom propisa ucinjen prekršaj, privredni prestup ili krivicno delo, dužan je da bez odlaganja podnese zahtev za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno prijavu za pokretanje postupka za privredni prestup, odnosno krivicno delo.

VI. KAZNENE ODREDBE

Krivicna dela

Clan 45.

Ko sakuplja, obraduje, skladišti ili odlaže radioaktivni materijal protivno propisanom nacinu i propisanim uslovima kaznice se za krivicno delo kaznom zatvora od šest meseci do pet godina.

Ko uvozi, preraduje, skladišti ili odlaže radioaktivni otpadni materijal inostranog porekla na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije kaznice se za krivicno delo kaznom zatvora od šest meseci do pet godina.

Privredni prestupi

Clan 46.

Novcanom kaznom od 45.000 do 450.000 novih dinara kaznice se za privredni prestup pravno lice:

1) ako pri radu sa izvorima jonizujucih zracenja prouzrokuje kontaminaciju životne sredine iznad propisanih granica ili ako ne sprovede dekontaminaciju na propisani nacin ili ako o kontaminaciji koju je prouzrokovao i dekontaminaciji koju je izvršio odmah ne izvesti nadležni savezni organ (clan 12. st. 1. i 2);

- 2) ako stavi u promet vodu za pice, životne namirnice, stocnu hranu i predmete opšte upotrebe koji sadrže radionuklide iznad propisanih granica (clan 19);
- 3) ako sakuplja, obraduje, skladišti ili odlaže radioaktivni otpadni materijal protivno propisanom nacinu i propisanim uslovima (clan 21. stav 1);
- 4) ako uvozi radioaktivni otpadni materijal inostranog porekla ili ako taj materijal preraduje, skladišti i odlaže na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije (clan 21. stav 2);
- 5) ako ne organizuje ili ne sprovede fizicku zaštitu nuklearnog objekta, nuklearnog materijala ili radioaktivnog otpadnog materijala, ili ako ne donese opšti akt o merama fizicke zaštite nuklearnog objekta, nuklearnog materijala i radioaktivnog otpadnog materijala (clan 32. st. 1. i 2).

Za radnje iz stava 1. ovog clana kaznice se za privredni prestup novcanom kaznom od 3.000 do 30.000 novih dinara i odgovorno lice u pravnom licu.

Clan 47.

Novcanom kaznom od 45.000 do 450.000 novih dinara kaznice se za privredni prestup korisnik nuklearnog postrojenja koji ne zakljuci i ne održava osiguranje za pokrice svoje odgovornosti za nuklearnu zaštitu u iznosu od 100.000 SAD dolara u dinarskoj protivvrednosti.

Za radnje iz stava 1. ovog clana kaznice se za privredni prestup i odgovorno lice korisnika nuklearnog postrojenja novcanom kaznom od 1.000 do 10.000 novih dinara.

Prekršaji

Clan 48.

Novcanom kaznom od 15.000 do 150.000 novih dinara kaznice se za prekršaj pravno lice:

- 1) ako ne vrši sistematsko ispitivanje sadržaja radionuklida u životnoj sredini ili ako ne vrši neprekidno merenje apsorbovane doze gama zracenja u vazduhu na propisan nacin i po propisanim uslovima (clan 6. st. 1. i 2);
- 2) ako ne ispunjava propisane uslove za proizvodnju, promet ili korišćenje izvora jonizujucih zracenja, ili ako proizvodi, vrši promet ili koristi izvore jonizujucih zracenja pre nego što je od nadležnog saveznog organa dobilo rešenje da su ispunjeni propisani uslovi ili ako to rešenje prilikom upisa u registar ne dostavi nadležnom organu (clan 8);
- 3) ako licima zaposlenim na mestima na kojima su izloženi jonizujucem zracenju ne obezbedi licnu dozimetrijsku kontrolu, ne opremi ih licnim zaštitnim sredstvima, ne

upućuje ih na redovne zdravstvene preglede ili ne obezbedi proveravanje ispravnosti tih sredstava i njihovo korišćenje (clan 13);

4) ako primenjuje izvore jonizujućih zracenja u medicini protivno propisanim uslovima ili ako vrši sistematski rendgenski pregled lica mladih od 16 godina ili sistematsko rendgensko snimanje dojki (cl. 16. i 17);

5) ako vrši promet izvora jonizujućih zracenja preko granica Savezne Republike Jugoslavije bez odobrenja nadležnog saveznog organa ili ako vrši promet izvora jonizujućeg zracenja na granicnim prelazima na kojima nije organizovan inspekijski nadzor, ili ako o prispeću pošiljke izvora jonizujućeg zracenja na granicnom prelazu blagovremeno ne obavesti saveznog inspektora (clan 22. st. 1, 2. i 3);

6) ako ne sprovodi mere nuklearne sigurnosti propisane clanom 24. ovog zakona (clan 24);

7) ako utvrdi lokaciju, ili pristupi izgradnji, ili pusti u probni rad, ili pusti u rad ili trajno prestane sa radom nuklearnog objekta bez odobrenja nadležnog saveznog organa (clan 25. stav 2);

8) ako rasporedi na zadatke i poslove upravljanja proizvodnim procesom u nuklearnom objektu ili na zadatke i poslove nadzora nad tim procesom lica koja ne ispunjavaju propisane uslove (clan 28);

9) ako nema službu zaštite od jonizujućih zracenja (clan 29. stav 1);

10) ako ne vrši sistematsko ispitivanje prisustva radionuklida u životnoj sredini u svojoj okolini na propisani način i po propisanim uslovima (clan 29. stav 2);

11) ako u slučaju namere da trajno prestane s korišćenjem nuklearnog objekta o tome prethodno ne obavesti nadležni savezni organ, ili ako po trajnom prestanku korišćenja objekta u roku koji odredi nadležni savezni organ ne sprovede odgovarajuće mere sanacije na lokaciji, objektu i njihovoj okolini (clan 30);

12) ako ne vodi propisanu evidenciju po zonama materijalnih bilansa o nuklearnim materijalima koje proizvodi, prerađuje, koristi ili skladišti ili ne dostavlja podatke iz te evidencije nadležnom saveznom organu (clan 31. stav 1);

13) ako ne postupi po izvršnom rešenju nadležnog saveznog organa kojim se određuje neka od propisanih mera (clan 33. stav 2);

14) ako ne omogući saveznom inspektoru vršenje nadzora, nesmetan rad i uvid u dokumentaciju i ostale materijale potrebne za vršenje inspekijskog nadzora (clan 34).

Za radnje iz stava 1. ovog clana kaznice se za prekršaj novčanom kaznom od 900 do 4.500 novih dinara i odgovorno lice u pravnom licu.

Clan 49.

Novcanom kaznom od 9.000 do 90.000 novih dinara kaznice se za prekršaj pravno lice:

- 1) ako godišnji izveštaj o sistematskom ispitivanju sadržaja radionuklida u životnoj sredini ne dostavi nadležnom saveznom organu u propisanom roku ili ako u slučaju vanrednog događaja odmah ne izvesti nadležni savezni organ (clan 7. stav 1);
- 2) ako ne vodi propisanu evidenciju o izvorima jonizujućih zračenja koje proizvodi, čiji promet vrši, ili koje koristi, ili ako o svakoj isporuci ili nabavci izvora jonizujućeg zračenja ne obavesti nadležni savezni organ (clan 9);
- 3) ako ne vrši merenje radi procene stepena izloženosti jonizujućem zračenju lica koja rade sa izvorima jonizujućeg zračenja, pacijenata i stanovništva ili ako prilikom takvog merenja ne vodi propisanu evidenciju o ozračenju stanovništva, pacijenata ili lica koja su pri radu izložena dejstvu jonizujućih zračenja ili ako izveštaj o ozračenosti ne dostavi nadležnom saveznom organu (clan 10. stav 2. i clan 11);
- 4) ako na mestu izloženom jonizujućem zračenju zaposli ili zadrži na radu lice koje nema propisanu stručnu spremu ili ne ispunjava propisane zdravstvene uslove za rad sa izvorima jonizujućih zračenja (clan 14. stav 1);
- 5) ako lice koje radi sa izvorom jonizujućeg zračenja ne stavi pod propisani zdravstveni nadzor (clan 14. stav 2);
- 6) ako primi na rad sa izvorima jonizujućeg zračenja lice kojem je na osnovu clana 15. ovog zakona zabranjeno da radi s tim izvorima (clan 15);
- 7) ako ne sprovodi na propisan način program mera osiguranja i kontrolu kvaliteta mera zaštite od jonizujućih zračenja (clan 18);
- 8) ako posle stupanja na snagu ovog zakona ugradi radioaktivni gromobran na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije i ako iz radioaktivnih gromobrana ne ukloni izvor jonizujućeg zračenja do isteka propisanog roka (cl. 20. i 53).

Za radnje iz stava 1. ovog clana kaznice se za prekršaj novcanom kaznom od 600 do 6.000 novih dinara i odgovorno lice u pravnom licu.

Clan 50.

Ako radnju iz clana 46. stav 1. tac. 1. i 2. clana 48. stav 1. tac. 2, 3, 4, 5, 13. i 14, clana 49. stav 1. tac. 2, 4, 5, 6, 7. i 8. ovog zakona ucini preduzetnik koji proizvodi, vrši promet ili koristi izvore jonizujućih zračenja, kaznice se za prekršaj novcanom kaznom od 750 do 7.500 novih dinara.

Clan 51.

Novcanom kaznom od 300 novih dinara kaznice se za prekršaj lice koje radi sa izvorima jonizujucih zraccnja ako se u toku takvog rada ne podvrgne redovnom pregledu u određenom roku ili ako ne upotrebljava licna i druga zaštitna sredstva za zaštitu od jonizujucih zraccnja (clan 13).

Novcanu kaznu za prekršaj iz stava 1. ovog clana naplacuje na licu mesta savezni inspektor od lica koja zatekne u prekršaju prilikom vršenja inspekcijuskog nadzora.

VII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Clan 52.

Savezna vlada, korisnik nuklearnog objekta i drugi korisnici izvora jonizujuceg zraccnja obezbedice uslove za trajno odlaganje radioaktivnog otpadnog materijala u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clan 53.

Izvori jonizujucih zraccnja iz radioaktivnih gromobrana moraju se ukloniti u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clan 54.

Propisi za izvršavanje ovog zakona donece se u roku od šest meseci od dana njegovog stupanja na snagu.

Clan 55.

Pravna lica i preduzetnici koji se bave proizvodnjom, prometom i korišćenjem izvora jonizujucih zraccnja ili vrše druge poslove u vezi sa zaštitom od jonizujucih zraccnja dužni su da usklade svoje poslovanje sa odredbama ovog zakona u roku od dve godine od dana njegovog stupanja na snagu.

Clan 56.

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju da važe Zakon o zaštiti od jonizujucih zraccnja i o nuklearnoj sigurnosti ("Službeni list SFRJ", br. 53/91 i "Službeni list SRJ", br. 45/92), Zakon o odgovornosti za nuklearne štete ("Službeni list SFRJ", br. 22/78 i 34/79), clan 18. Zakona o izmenama saveznih zakona kojima su određene novcane kazne za privredne presteupe i prekršaje ("Službeni list SRJ", br. 28/96) i Odluka o iznosu ograncenja odgovornosti korisnika nuklearnih postrojenja za nuklearnu štetu ("Službeni list SFRJ", br. 49/87, 76/88 i 5/90).

Clan 57.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SRJ".